

Wydział Sędziowski PZPS



**Vademecum Sędziego Kwalifikatora  
na sezon 2018/2019**

*(w zakresie oceny sędziów PZPS z uprawnieniami do sędziowania zawodów I lub II ligi)*

**Wrzesień 2018**

## **Preambuła.**

Niniejsze Vademecum jest przeznaczone dla sędziów kwalifikatorów dokonujących na zawodach piłki siatkowej oceny sędziów PZPS z uprawnieniami do sędziowania zawodów I lub II ligi. Dynamiczne zmiany jakie zachodziły w ostatnich latach i zachodzą nadal w piłce siatkowej wymagają od wszystkich uczestników zawodów sportowych stałego doskonalenia swoich umiejętności osobowych, mających wpływ na jakość widowiska sportowego. Dotyczy to zawodniczek, zawodników, trenerów, członków sztabów medycznych, statystyków, działaczy i sędziów sportowych oraz personelu technicznego i pomocniczego, bowiem każda z ww. grup osobowych ma pewien istotny wpływ na kreowanie i jakość niniejszego widowiska sportowego. W dobie rozwoju mediów społecznościowych oraz środków audio-wizualnych pojawiają się istotne narzędzia umożliwiające podnoszenie swoich umiejętności osobowych. Tym samym w zakresie procesu szkolenia sędziów sportowych piłki siatkowej rola **sędziego kwalifikatora** uległa istotnej transformacji i w praktyce z weryfikatora ewidencjującego ewentualne nieprawidłowości zaistniałe na rozgrywanych zawodach sportowych stał się on mentorem sędziów, potrafiącym zdopingować ich do stałego doskonalenia i podnoszenia posiadanych i prezentowanych umiejętności sędziowskich, wyeksponować zarówno ich silne jak i słabe strony, lecz także wskazać im skuteczne kierunki i drogi rozwoju oraz sposoby i metody dochodzenia do jeszcze wyższych umiejętności sędziowskich w zakresie: teoretycznej znajomości przepisów gry, instrukcji i regulaminów sportowych, praktycznego stosowania interpretacji tych przepisów w czasie rozgrywanych zawodów sportowych, skutecznego zarządzania grą, a także kreatywnego i zgodnego z przyjętymi trendami współuczestniczenia w tworzeniu jakości widowiska sportowego.

## **Rozdział I. Wprowadzenie.**

W sezonie 2018/2019 kontynuowane będą nowe zasady weryfikacji uprawnień sędziowskich jakie zostały zainicjowane pod auspicjami Wydziału Sędziowskiego PZPS w poprzednich sezonach, z uwzględnieniem pewnych modyfikacji i działań korygujących wdrożonych przez ten Wydział na bazie doświadczeń, spostrzeżeń, obserwacji i wniosków wynikających z analizy sezonu 2017/2018. Niniejsze Vademecum jest uzupełnieniem tych zasad, zawierającym obowiązki administracyjne i wzory stosowanych dokumentów. Pogrubioną czcionką zaznaczono najistotniejsze nowości w porównaniu do lat poprzednich.

Wszędzie tam gdzie w treści niniejszego Vademecum używa się pojęcia „**zawodnik**” w liczbie pojedynczej lub mnogiej ma się na myśli odpowiednio zawodniczkę lub zawodnika biorącego udział w zawodach sportowych.

Wszędzie tam gdzie w treści niniejszego Vademecum używa się pojęć „**sekretarz zawodów**” oraz „**protokół zawodów**” ma się na myśli (alternatywnie): protokolanta elektronicznego sporządzającego protokół elektroniczny (E-protokół) lub sekretarza zawodów wypełniającego klasyczny papierowy protokół zawodów (w zależności od stosowanego systemu protokołowania zawodów sportowych).

## **Rozdział II. Obowiązki administracyjne.**

1. Udzielanie na żądanie Wydziału Sędziowskiego PZPS pełnej informacji o przebiegu zawodów sportowych piłki siatkowej, w tym sporządzanie i przekazywanie drogą elektroniczną oceny sędziego oraz innych dokumentów szkoleniowych i/lub organizacyjnych (np. charakterystyk osobowych sędziów, oceny przygotowania obiektu sportowego do zawodów itp.) ustalonych do ich redakcji i/lub przekazu przez Wydział Sędziowski PZPS.
2. Wpisywanie na internetową stronę sędziowską potwierdzeń lub zmian w obsadzie sędziowskiej oraz wyników rozegranych spotkań bezpośrednio po ich zakończeniu, w zakresie zawodów sportowych, w których uczestniczył sędzia kwalifikator.

### Rozdział III. Obowiązki przed zawodami.

1. Sędzia kwalifikator ma obowiązek pozyskiwania i gromadzenia przed swoimi zawodami piłki siatkowej (w miarę posiadanych możliwości) wszelkiej wiedzy historycznej o prezentowanych umiejętnościach sędziowskich przez poszczególnych sędziów, którzy będą podlegali jego ocenie na zawodach sportowych.
2. W tym celu winien on wykorzystać wszelkie informacje wynikające z:
  - jego osobistych notatek sporządzanych na innych zawodach sportowych, w których dokonywał on oceny danego sędziego / danych sędziów;
  - innych obserwacji wizualnych sędziego/sędziów dokonywanych bezpośrednio na zawodach sportowych, (na sali/salach sportowych), w których sędzia kwalifikator był jedynie uczestnikiem (widzem) widowiska sportowego;
  - obserwacji wizualnych sędziego/sędziów na zawodach sportowych dokonanych w oparciu o realizowane transmisje telewizyjne;
  - obserwacji wizualnych sędziego/sędziów na zawodach sportowych dokonanych w oparciu o fragmenty rozegranych spotkań lub ich kompleksową video-rejestrację, prezentowanych za pośrednictwem mediów społecznościowych, portali internetowych, bądź w oparciu o inne środki audio-wizualne (np. VOD);
3. Zgromadzona w ten sposób wiedza historyczna winna posłużyć sędziemu kwalifikatorowi do przygotowania wytycznych i skondensowanej informacji dla poszczególnych sędziów podlegających jego ocenie, które należy im przekazać na odprawie przed zawodami sportowymi. Celem tej informacji jest doskonalenie umiejętności sędziowskich przez poszczególnych sędziów co wskazano w preambule niniejszego Vademecum.

### Rozdział IV. Obowiązki podczas zawodów i po ich zakończeniu.

1. Sędzia kwalifikator może być w następujący sposób powiadamiany o zawodach:
  - poprzez Internet na stronie sędziowskiej;
  - poprzez e-mail zawiadamiający o zawodach;
  - poprzez telefoniczną informację podaną przez osobę do tego upoważnioną, a następnie potwierdzoną na internetowej stronie sędziowskiej.
2. **Sędzia kwalifikator ma obowiązek przybyć na obiekt sportowy najpóźniej na 60 minut przed planowaną godziną rozpoczęcia zawodów sportowych, w których uczestniczy.**
3. Weryfikacja przygotowania komisji sędziowskiej do prowadzenia zawodów.  
Sprawdzenie certyfikatów wszystkich sędziów wyznaczonych na zawody. Należy też zwrócić uwagę na stan psychofizyczny sędziów, czy są trzeźwi, wypoczęci i zdolni do sędziowania zawodów. Sędzia kwalifikator może zarządzić – z własnej inicjatywy lub na prośbę Wydziału Sędziowskiego PZPS – badanie trzeźwości alkomatem własnym, organizatora lub Policji. Badanie przeprowadza się około 45 minut przed rozpoczęciem meczu. W przypadku wątpliwości co do wyniku niniejszego badania, o zbadanie trzeźwości prosi się Policję. Do sędziowania zawodów sportowych mogą być dopuszczeni tylko sędziowie trzeźwi.
4. Przeprowadzenie przedmeczowej odprawy z sędziami, omówienie kwestii wynikających ze zgromadzonej wiedzy historycznej (zgodnie z zapisami zamieszczonymi w Rozdziale II niniejszego Vademecum) dla zainicjowania procesu doskonalenia umiejętności sędziowskich przez poszczególnych sędziów, a także zwrócenie uwagi na kluczowe (zdaniem sędziego kwalifikatora) aspekty dotyczące bieżącego meczu i zagrożenia, które mogą się w nim pojawić.

5. Nadzór nad weryfikacją przez komisję sędziowską przygotowania do gry obszaru kontrolowanego.  
Sędziowie S1 i S2 mają obowiązek sprawdzić stan przygotowania obiektu do zawodów sportowych i powinni wykazywać inicjatywę w usuwaniu niezgodności z obowiązującymi przepisami i/lub wytycznymi, zaś sędzia kwalifikator powinien ich skutecznie wspierać w realizacji tego zadania w razie zaistniałej potrzeby.
6. Weryfikacja składów zespołów (uprawnień) przed wpisem do protokołu zawodów.  
Zwraca się uwagę na konieczność sprawdzenia ważności dokumentów przedstawionych do weryfikacji zgodnie z regulaminem danych zawodów. Przy sprawdzaniu ważności badań lekarskich należy pamiętać, że badanie jest ważne maksymalnie przez 6 miesięcy. Po sprawdzeniu wymaganych dokumentów wszystkich członków obu zespołów według listy przedstawionej i podpisanej przez przedstawiciela klubu sportowego, sędzia kwalifikator podpisuje listy przedłożone przez oba zespoły i przekazuje je sekretarzowi zawodów celem zaewidencjonowania uczestników obu zespołów w protokole zawodów. Na zawodach, na których jest wyznaczony komisarz zawodów (dotyczy to zawodów rozgrywanych pod auspicjami PL), sędzia kwalifikator sprawdza zgodność wpisu do protokołu zawodów z listami zweryfikowanymi przez komisarza zawodów (kontrola ważności badań lekarskich poszczególnych zawodników pozostaje w kompetencji komisarza).
7. Nadzór nad przygotowaniem protokołu zawodów przez sekretarza zawodów.  
Należy sprawdzić, czy sekretarz zawodów prawidłowo wypełnia protokół zawodów.  
W szczególności, czy prawidłowo wpisał nazwę rozgrywek, nazwy zespołów, numer meczu, wykaz członków zespołów zgodnie z dostarczonymi listami, a także kompletną obsadę sędziowską danych zawodów sportowych.
8. Nadzór pracy komisji sędziowskiej na hali, przed rozpoczęciem meczu.  
Sędziowie mają obowiązek oficjalnie wejść w obszar kontrolowany 30 minut przed rozpoczęciem meczu.
9. Nadzór losowania.  
Kapitanowie drużyn uczestniczący w losowaniu mają obowiązek być ubrani w stroje meczowe. Po dokonaniu losowania i podpisaniu przez kapitanów i trenerów obu zespołów (alternatywnie): listy zespołów lub protokołu zawodów (w zależności od stosowanego systemu protokolowania zawodów sportowych), sprawdzana jest poprawność zarządzania oficjalną rozgrzewką.
10. Weryfikacja składów zespołów biorących udział w rozgrzewce z zapisami w protokole zawodów.  
Sędziowie S1 i S2 oraz sekretarz zawodów mają obowiązek sprawdzić, czy w trakcie oficjalnej rozgrzewki (15 minut przed rozpoczęciem meczu), wszyscy zawodnicy ubrani są w stroje meczowe oraz czy numery zawodników znajdujących się w strefie kontrolowanej są zapisane w protokole zawodów. Od tego momentu w strefie kontrolowanej przez komisję sędziowską mogą przebywać tylko osoby wpisane do protokołu zawodów. Ze względów organizacyjnych można zezwolić kierownikowi zespołu do przebywania za ławką dla zawodników rezerwowych swojego zespołu do czasu zakończenia oficjalnej rozgrzewki. Nadzór nad prawidłową prezentacją zespołów i komisji sędziowskiej.  
W prezentacji zespołów uczestniczą sędziowie S1 i S2 oraz sędziowie liniowi. Zawodnicy i sędziowie ustawiają się w linii na środku boiska zgodnie z obowiązującym ceremoniałem zawodów. W prezentacji komisji sędziowskiej na boisku uczestniczą sędziowie S1 i S2 oraz sędziowie liniowi (bez chorągiewek). Należy zwrócić uwagę, aby przy obrotach podczas prezentacji sędziowie obracali się w stronę siatki. Przed prezentacją zawodników ustawienia początkowego i zawodników Libero wszyscy zawodnicy składu wyjściowego powinni siedzieć na ławce zespołu, a zawodnicy rezerwowi mogą stać przy końcu ławki lub przebywać w polu rozgrzewki.

11. Korzystanie z kartek ustawienia początkowego.

Sędzia S2 ma obowiązek przekazania sędziemu kwalifikatorowi kompletu kartek z ustawieniem początkowym obu zespołów celem weryfikacji ich zgodności i akceptacji, po czym jeden komplet kartek z ustawieniem pozostaje w dyspozycji sędziego kwalifikatora, a drugi zostaje przekazany za pośrednictwem sędziego S2 do sekretarza zawodów. Na zawodach rozgrywanych pod auspicjami PL sędzia kwalifikator otrzymuje kopię kartek z ustawieniem początkowym od komisarza zawodów.

12. Nadzór nad dopuszczaniem do gry uprawnionych zawodników i kontrola pracy komisji sędziowskiej w zakresie rotacji.

Sędzia kwalifikator ma obowiązek nadzorowania i (jeśli zaistnieje potrzeba) do reagowania, aby na boisku znajdowali się tylko zawodnicy uprawnieni do gry. Ma obowiązek kontrolowania liczby obcokrajowców znajdujących się na boisku. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości ma obowiązek interweniowania. Przed rozpoczęciem każdego seta sędzia kwalifikator ma obowiązek dać znak sędziemu S2 w celu potwierdzenia (po sprawdzeniu), że wszyscy zawodnicy znajdujący się na boisku są wpisani na kartkach ustawienia początkowego obu zespołów.

13. Nadzór nad stosowaniem przez komisję sędziowską przepisów w zakresie organizacji i zarządzania zawodami.

Sędzia kwalifikator ma obowiązek nadzorowania i zwracanie uwagi na nieprawidłowości w pracy komisji sędziowskiej w sprawach administracyjnych dotyczących między innymi: przerw w grze, gradacji kar, kontuzji, próśb nieuzasadnionych i ich właściwego zapisywania w protokole zawodów.

14. Sędzia kwalifikator ma obowiązek i prawo do ingerencji w przebieg zawodów sportowych w przypadku:

- niewłaściwej decyzji sędziego, która jest niezgodna z Przepisami Gry albo gdy sędzia nie wykonał wszystkich czynności wynikających z własnych decyzji;
- niewłaściwej decyzji sekretarza zawodów, który popełnił błąd w kontroli porządku rotacji lub wyniku spotkania.

Żadna decyzja sędziowska, która rozstrzyga wymianę lub niewłaściwe zachowanie, nie może być podstawą do interwencji sędziego kwalifikatora.

15. Reagowanie na nieprzewidziane zdarzenia podczas zawodów, mogące mieć negatywny wpływ na poziom widowiska sportowego.

16. Weryfikacja poprawności wypełnienia zakończonego i podpisanego przez sędziów protokołu zawodów.

17. **W sezonie 2018/2019 sędzia kwalifikator nie przedstawia po meczu sędziom z uprawnieniami do sędziowania zawodów I lub II ligi – Arkusza Oceny (tak jak w poprzednich sezonach) – natomiast dokonuje szczegółowego omówienia sędziowania zawodów piłki siatkowej.**

18. Sędzia kwalifikator jest zobowiązany do omówienia meczu z sędziami po zakończeniu zawodów sportowych.

**Omówienie to powinno być zrealizowane możliwie jak najszybciej po zakończeniu wszelkich niezbędnych i wymaganych czynności administracyjnych, realizowanych zarówno w obrębie strefy kontrolowanej, jak i na obiekcie sportowym przez wszystkich sędziów oraz sędziego kwalifikatora. Omówienie meczu nie powinno zajmować więcej niż 30 minut i winno być skoncentrowane na najważniejszych elementach oraz aspektach prezentowanych umiejętności sędziowskich na danych zawodach sportowych.**

**W trakcie omówienia należy zaakcentować silne i słabe strony każdego sędziego, elementy wymagające doskonalenia lub poprawy, a także wskazać poszczególnym sędziom skuteczne kierunki i drogi dla ich rozwoju oraz sposoby i metody dochodzenia do jeszcze wyższych umiejętności sędziowskich.**

## Rozdział VI. Dodatkowa dokumentacja oraz charakterystyka sędziego.

1. Wydział Sędziowski PZPS a także poszczególni Przewodniczący Zespołów Kwalifikatorów powołanych do oceny sędziów przez ten Wydział (zgodnie z zasadami weryfikacji uprawnień sędziowskich), mogą zlecić sędziom kwalifikatorom przypisanym do poszczególnych zespołów wykonywanie dodatkowych obowiązków szkoleniowych, organizacyjnych lub administracyjnych na zawodach sportowych, w tym ustalić w formie roboczej w trakcie sezonu rozgrywek redakcję i dystrybucję dodatkowych dokumentów pomocniczych, umożliwiających zarówno ocenę sędziów piłki siatkowej na zawodach sportowych, ocenę przygotowania obiektów sportowych do zawodów, jak i ocenę organizacji tych zawodów, w których sędziowie kwalifikatorzy uczestniczą.
2. W sytuacji zlecenia sędziom kwalifikatorom dodatkowych czynności i obowiązków, bądź konieczności opracowania dodatkowych dokumentów pomocniczych, fakt ten jest im komunikowany operatywnie w trybie roboczym przez Wydział Sędziowski PZPS lub Przewodniczącego Zespołu Kwalifikatorów, za pomocą przyjętej formy komunikacji i pozostaje poza zapisami niniejszego Vademecum.
3. Z wyłączeniem sędziów z uprawnieniami do sędziowania zawodów PL lub LSK, każdy sędzia kwalifikator formułuje w terminie wskazanym przez Wydział Sędziowski PZPS charakterystykę każdego z sędziów, którzy zostali mu przypisani do oceny na sezon zasadniczy.
4. Charakterystyka, o której mowa w pkt. 3 powyżej, winna zawierać opis silnych (wyróżniających) stron sędziego, (zarówno wynikających z analizy obserwowanych meczów, jak i całościowej oceny osoby sędziego, np. sylwetki, przygotowania teoretycznego, aktywności w środowisku siatkarskim, postawy wobec sędziów kwalifikatorów i innych sędziów), głównych pól do poprawy umiejętności sędziowskich oraz wnioski / rekomendacje na przyszłość.
5. Charakterystyka sędziego jest wypełniana przez sędziego kwalifikatora na ustalonym druku formularza i należy ją przysyłać każdorazowo do **Zbigniewa Wolskiego** na adres mailowy: [zbigniew.wolski@wp.pl](mailto:zbigniew.wolski@wp.pl)